

Güzel Yazı Yazma Becerisinin Geliştirilebilmesi Üzerine Yazı Defteri Önerisi

*Proposal on a Fine Writing Book to
Develop Fine Writing Skills*

Arş.Gör. **Banu Bulduk**
Hacettepe Üniversitesi
Güzel Sanatlar Fakültesi
Grafik Bölümü
banubulduk@hacettepe.edu.tr

Özet: Yazma öğretimi, ilköğretim müfredatının önemli bir aşamasını oluşturmaktadır. İletişim araçlarından birisi olan yazı, duygu ve düşünceleri anlatabilmede gereksinim duyulan, kalıcı ve etkili bir araçtır. Bunun yanı sıra ilköğretimde yazı eğitimi, kişinin güzel yazı yazma eğilimini kalıcı hale getirebilmede etkin bir rol oynamaktadır. Okul hayatına başlayan öğrencilere verilen yazı eğitimi; etkisini, kişinin hayatı boyunca devam ettirmektedir. Yazı öğretiminde uygun yöntemlerin bilinmesi ve kullanılması, söz konusu etkinin niteliğini belirlemektedir. Güzel yazı yazma becerisi, okuma, anlama, kavrama ve kavramları ilişkilendirme, çözme ve muhakeme etme becerileriyle de ilişkilidir. Bu nedenle ilköğretimde öğrencilerin yazma becerilerini geliştiren ve öğreten eğitimcilerin konuyla ilgili aldıkları eğitimin yeterli olması gerekmektedir.

Bu makalede, bu düşünceden hareketle, güzel yazı eğitiminin kültürel niteliği ile eğitsel faydasının ele alınması ve eğitimcilerin öğretme yöntemlerindeki niteliğin incelenmesi amaçlanmaktadır. Yazı öğretiminin geçmişten günümüze ilköğretim müfredat programlarına göre incelenmesiyle de bir takım bulgular elde edilmekte ve bulgulardan hareketle güzel yazı yazma gerekliliği açıklanmaktadır. Yazma becerisi kazandırma sürecinde eğitimcilerin ellerinde bulundurmaları gereken doğru yazı şablonunun önemi ise uygulama bölümünde önerilen etkinlik kitabı/eğitsel güzel yazı yazma defteri ile desteklenerek sunulmaktadır.

Anahtar sözcükler: Güzel Yazı, Yazma Becerisi, Yazma Öğretimi, Bitişik Eşik Yazı Öğretimi.

Abstract: *Teaching writing constitutes an important stage of primary school curriculum. As one of the means of communication, writing is a permanent and effective process needed in describing the feelings and thoughts. Besides, writing in primary school education has an active role in making*

a person's fine writing tendency to be permanent. Education of writing given to the students who began their school life continues its effect throughout one's life. Knowing the appropriate methods and using them while teaching writing skill determines the quality of the effect that has been talked about. Fine writing skills are related to reading, understanding, comprehending and relating the concepts, solving and reasoning skills. Therefore, the sufficiency of the education that educators had who develops and teaches the writing skill of the primary school students is very important.

In this article thus, dealing with the cultural quality and educational benefits of the education of writing and evaluating the quality of the teaching methods of the educators are aimed. By the examination of the teaching of writing from the past to present according to the preschool curricula some findings are achieved and by the help of these findings the necessity of fine writing is explained. In the process of providing writing skill, the importance of a correct writing template is presented with the support of activity books/educatory fine writing notebooks that are suggested in the application part.

Key words: *Fine Writing, Writing Skills, Teaching Writing, Teaching Cursive Italic Hand Writing.*

Giriş

Kişisel El Yazısının Gelişimi

Abecesel yazı, sözlü iletişimin temelini oluşturan seslerin görsel biçimi olarak tanımlanabilir. Harflerin bir araya getirilmesiyle anlam kazanan yazı; ifadeyi, duyguyu, düşüncüyü ve sesi iletmede önemli bir rol oynamaktadır. Hem taşıdığı anlamı hem de görsel niteliğiyle etkili bir araç olarak yazı, farklılıkları ve benzerlikleriyle var olduğu ulusun kültürel özelliği ya da yansıması olarak betimlenebilir. İletişimi sağlamada konuşmadan sonra okuma ve yazma yeterliliğinin oluşması, ilköğretim aşamasında önemlidir. Okuma ve yazma becerisini geliştirme ilköğretimde 6- 7 yaşlarında başlamaktadır. Eğitimin temel amaçları doğrultusunda bireysel farklılıklara duyarlı öğretim yöntemi geliştirme sorumluluğu taşıyan eğitimcilerin, bu nedenle bilgi aktarmadaki yetkinliklerini kazanabilmeleri için nitelikli bir eğitimden geçmeleri gerekmektedir. Günümüzde teknolojik ilerlemenin yazı eğitiminin gelişimini olumsuz etkilediği gerçeğinden hareketle, güzel yazı yazma becerisi, kişinin toplum içerisindeki önemini varsıllaştırdığı gibi saygınlığını da arttırmaktadır. Bu bağlamda, kişinin güzel yazı yazma becerisini kazanabilme sürecinde aldığı eğitim yöntemi ve yeterliliği önemlidir. Yazı öğretiminde amaçların aktarılması ve araçların doğru kullanım biçimlerinin öğretilmesi söz konusu eğitimin temel sorunsalıdır. Yapılandırmacı yaklaşıma göre kişi, bilgiye ulaşma sürecinde bilgiyi bulma, yorumlama ve analiz yapma yöntemleriyle zihinsel becerilerini geliştirmekte ve edindiği yeni bilgileri diğerleriyle bütünleştirip yapılandırmaktadır (Dağlıoğlu, 2005, s. 6). Çocukların gördüklerini, işittiklerini, duydularını ve düşüncelerini yazı ile anlatabilme yeteneğini geliştirmelerinde eğitimcilerin yararlandıkları bilgi kaynaklarının yeterliliği de önem taşımaktadır. Bu bağlamda, eğitimcinin izlemesi gereken örnek yazıların nitelik açısından doğru olması ve söz konusu yazı örneklerinin yetkin eller tarafından hazırlanmasının gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

İlköğretimde okumayı ve yazmayı yeni öğrenen çocukların yazma ortamlarının uygun koşullara getirilmesi bir diğer önemli konudur. Yazma sürecindeki etmenlerin belirlenmesi ve yazma koşullarının gerektiği gibi düzenlenmesi öğrenme sürecini hızlandırmaktadır. Bu nedenle, kas gelişimi henüz güzel bir yazı yazmaya hazır olmayan öğrencilerin el, parmak alıştırmaları, boyama, kalem tutma, serbest çizgi ve düzenli çizgi çalışmaları yapmaları gerekmektedir. Kişinin zamanla kendine özgü geliştirdiği yazma eylemi, harf kıvrımlarındaki fazlalık ve azlıkla; harflerin geometrik yapılarının çözümlenmesiyle; harfleri farklı şekillerde birbirine bağlama veya yazı türlerini birbirine karıştırma yetkinliği ile ilgilidir. Bu nedenle eğitimci bir örnek üzerinde aşırı derecede durmamalı (Akyol, 2005), çocukların harflerin doğru yapılarını öğrenmelerini sağlandıktan sonra yazılarını geliştirmelerine ortam hazırlamalıdır. Çünkü görsel algıları kuvvetli ve el becerisi gelişmiş bireylerde yazı öğrenimi hızlı, başarı oranı ise yüksek

olmaktadır. Yazma eğitiminin ilk aşamasını, eğitimcinin doğru yazmayı öğretmesi oluşturmaktadır. Yazı eğitimi, harf yapılarının doğru oranlarda ele alınışıyla, birbirleriyle tutarlılıkları ve uyumuyla, işlevselliğiyle eğitim programlarına dâhil edilmeli, biçimsel ayırım içermeyen örnekler üzerinden öğretim gerçekleştirilmelidir. Harf yapılarını oluşturan geometrik biçimlerin doğru öğretilmesi; harflerin anatomik yapılarının doğru çizgilerle yansıtılması; dikey, yatay, sağ, sol hareketlerin ve köşesiz formların doğru çizgilerle ifade edilmesi; harf yükseklikleri ve genişlikleri arasındaki oranlamanın ise uygun yapılması ideal harf formlarına ulaşılmasını sağlamaktadır. Bu nedenle öncelik harf yapılarının doğru yazılış yönlerinin öğretilmesi olmalıdır.

Amaç

Anlatım, aktarım ya da iletişim araçlarından birisi olarak işlevini gerçekleştiren yazı, sanatsal yöntemler aracılığıyla güzel yazı yazma eylemine dönüştürülebilir. Güzel yazı yazmak, söz konusu yöntemlerin izlenmesi ve gerekli araçların doğru ve etkin kullanılmasıyla gerçekleştirilebilir. Yazı öğretimi uygulamalarının ilköğretim programına bağlı kalarak amacına uygun bir şekilde deneyimlenmesi ise eğitimcinin konudaki yetkinliğine ve alan bilgisine bağlıdır. Yazı öğretiminde belirli yöntemler geliştirmesi de beklenen eğitimcilerin, uygun koşullar sağlandıktan sonra uygun araç gereç kullanımını önermesi beklenmektedir. Bu makalede harf yapısına uygun satır aralığı ve harf uzamlarının doğru oranlanmasıyla hazırlanan çizgilerin ve kullanım bilgilerinin yer aldığı etkinlik defterinin tasarlanması ve kullanılması önerilmektedir. Eğitimcinin elinde bulunması gereken ve içerisinde doğru örneklerin yer aldığı kılavuz defter sayesinde bilginin doğru iletiminin sağlanacağı amacıyla oluşturulan makalede, güzel yazı yazma becerisinin erken yaşlarda doğru örneklerle öğrenilmesinin önemi incelenmektedir. Başka bir ifadeyle, ilk okuma ve yazma öğretiminde, öğrencinin okuduğu her sözcüğü aynı zamanda yazması nasıl ki yazıyı okumasını sağlıyorsa, harf anatomisini ve yazılış yöntemini görmesini ve anlamasını kolaylaştırıcı açıklamalı ve örnekli yazı defterinin de doğru yazmayı öğrenmesini sağlayacağı düşünülmektedir.

Bulgular

İlköğretim Müfredatlarına Göre Örnek Yazı Şablonlarının İncelenmesi

Yazma hareketleri ve yöntemi ilköğretim aşamasında öğrenilmektedir. Yazı öğreniminde güzel yazı defterinin kullanımının hem eğitimci hem de öğrenci açısından önem taşıdığı söylenmektedir. Yazı alıştırmaları için tekrarlı çalışmaların yapılmasına olanak tanıdığı düşünülen defter sayesinde öğrencilerin harf anatomilerini uygun büyüklükte yazmaları sağlanmaktadır. Bu nedenle yazı defterleri harf biçimlerini doğru ifade edecek uygun kılavuz çizgilerinin kullanılmasıyla hazırlanmalıdır. Günümüzde kullanılan güzel yazı defter örnekleri incelendiğinde söz konusu kılavuz çizgilerin yeterliliklerinin tartışılabilir nitelikte olduğu gözlenmektedir. İlkokul programlarında ve

öğretmen kılavuz kitaplarında örnek yazılara yer verildiği görülmekte, ayrıca harflerin yazılış yönlerinin oklarla belirtildiği tablolara da rastlanmaktadır.

2009 yılı basımlı Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu adlı kitabında kılavuz çizgili örnek yazı defteri sayfasına yer verilmektedir (bkz. görüntü 1). Sayfanın kenar boşluk (margins) ölçülerinin belirtildiği örnek sayfada -üstten 10 mm, soldan 15 mm, sağdan 5 mm ve alttan 7mm- yazı yazma alanını gösteren satırlara ait herhangi bir bilgiye ulaşılamamaktadır. Üç aralıktan oluşan çizgili satırların ölçüleri ise detaylandırılmamıştır. Sayfa marjlarının görüntüde gösterildiği ölçülerle tutarlı olmadığı da dikkat çekmektedir. Üstten 10 mm, soldan 15 mm, sağdan 5 mm ve alttan 7mm ölçülerinin görüntüdeki boşluklarla uyuşmadığı görülmektedir. Sağa eğik el yazısı için hazırlandığı düşünülen kılavuz çizgili defter sayfası örneğinde (bkz. görüntü 1), eğimli çizgi açılarının yetmiş derece ölçüsünden daha dik tutulduğu da görülmektedir. Yazı eğitiminde kendiliğinden kılavuz çizgili yazı defterlerinin kullanılacağı gibi, sayfa aralarına yerleştirilen kılavuz çizgili kartonlardan da yararlanılmaktadır. İlköğretimde yazı öğretiminin başlangıcında söz konusu kartonların kullanımına ileriki sınıflarda başvurulmasının uygun olduğu düşünülmektedir. Kılavuz çizgilerinin üst ve alt çizgi (taban ve tavan çizgileri) arasındaki yüksekliğin 2 cm olması ve bu aralığın üç eşit olmayan parçaya bölünmesi gerekmektedir (bkz. tablo 1 ve tablo 2) (Artut, 2006, s. 29). İlköğretim aşamasında kullanılan yazı defterleri günümüzde çeşitlilik göstermektedir. Harf yazımında kılavuz çizgilerinin doğruluğu öğrenmeyi kolaylaştırmaktadır. Harf uzamlarının göz ardı edildiği hatalı/eksik/uygun olmayan çizgilerin bulunduğu defterlere de rastlanmaktadır (bkz. tablo 3). Bitişik eğik el yazı öğretimde kullanılması gereken defterlerde ise yazının 70 derece sağa eğimli olması sebebiyle, eğik yazı için kullanılan kâğıdın veya defterin kılavuz çizgilerinin eğim için elverişli çizgilerle tasarlanmış olması gerekmektedir (bkz. tablo 4).

0,65 cm
0,70 cm
0,65 cm

Tablo 1: Yazı defterinin kılavuz çizgileri ölçümlendirilmesi.

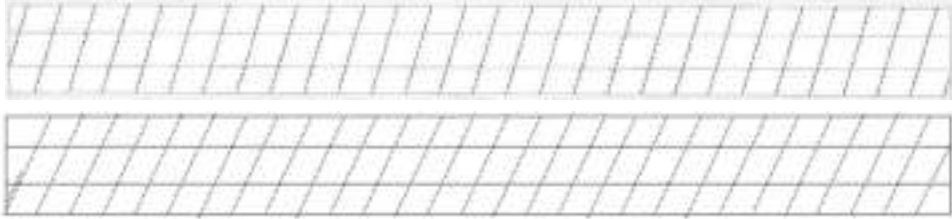

Tablo 2: Yazı defterinin kılavuz çizgileri görüntüsü.

Tablo 3: Günümüzde kullanılan güzel yazı defterlerindeki hatalı kılavuz çizgilerinden görüntü.

Tablo 4: Günümüzde kullanılan güzel yazı defterlerindeki hatalı kılavuz çizgilerinden görüntü.

Görüntü 1: 2009 yılı basımlı M.E.B. Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu kitabında yer alan kılavuz çizgili örnek yazı defteri (M.E.B. Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu, 2009, s. 256).

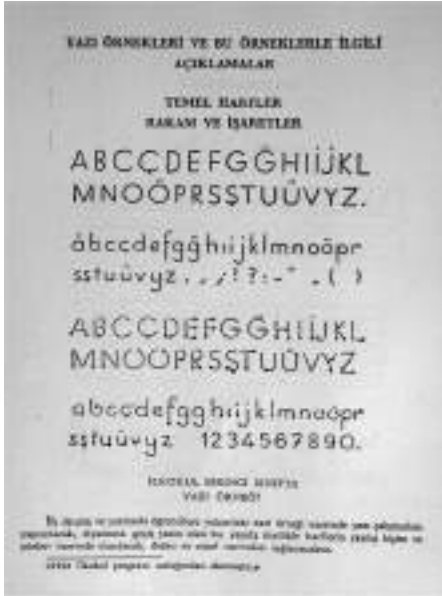

Görüntü 2: Kılavuz çizgili defter üzerinde bitişik eğik yazı harflerinin yazım örneği (M.E.B. Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu, 2009, s. 257).

2009 yılında yayınlanan Millî Eğitim Bakanlığı'nın Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu'nda kılavuz çizgili defter üzerinde bitişik eğik yazı harflerinin yazım örneği yer almaktadır (bkz. görüntü 2). Görüntüden hareketle, kılavuz çizgilerinin bitişik eğik

el yazısının eğimine göre hazırlanan eğimli kılavuz çizgileriyle hazırlandığı söylenebilir. Sağa eğik çizgi ölçülerinin ideal el yazısının eğimine göre daha dik açıda çizildiği dikkat çekmektedir. Bunun yanı sıra harflerin çizgilere uygun bir şekilde yerleştirilmeden yazılmasının, çocuğun yazı yazmayı yanlış öğrenmesine sebep olacağı düşünülmektedir.

Yazıyı güzel yazma, öncelikle yazı yazmayı öğrenmeden geçmektedir. İlköğretim aşamasında yazma eğitiminin ilk adımları atılmaktadır. Okuma yazmayı bilmeyen öğrenciler, 2005 yılından önce öncelikle yazıyı oluşturan harfleri öğrenmekte, daha sonra harfleri birleştirerek okumaya ve yazmaya başlamaktaydılar. Parçadan bütüne öğrenme süreci olarak tanımlanabilen bu öğretim, 2005 yılından sonra bütünden parçaya dönüşmüştür. İlköğretimde el yazısı öğrenimiyle başlayan okuma ve yazma eylemi, seslerin yazıya dönüşümüyle gerek yazma gerek okuma farklı bir izleneye göre sürdürülmektedir. Her yeni müfredata göre hazırlanan Türkçe Öğretmen Program Kılavuzlarında ve İlköğretim Program kitaplarında harflerin yazılış yönlerine ve biçimlerine bulunan örnek yazılara yer verilmektedir. 1948 İlkokul Kılavuzuna göre "programın sonuna ilkokulda öğretilecek alfabelerin harf örnekleri konulmuştur (MEB, 1948: s.257-260). 1962 yılında hazırlanan İlkokul Program'ında temel harfleri gösteren yazı örnekleri ve bu örneklerle ilgili açıklamaların yer aldığı görülmektedir (bkz. görüntü 3). Aynı program kitabında dik el yazısı örneği (bkz. görüntü 4) ve eğik el yazısı örneği (bkz. görüntü 5) bulunmaktadır.

Görüntü 3: 1962 İlkokul program taslağından alınan ilkokul birinci sınıf yazı öğretimi için hazırlanan temel harfleri gösteren örnek yazı (Güneri, 1966, s. 53).

Söz konusu örneklerinin program kitapçığında yer almasının amacı ise, ilk okuma ve yazmada öğrencilere örnek harflere göre yazı çalışmalarının yapılması ve el yazısına geçiş özelliği taşıyan temel harflerin (bkz. görüntü 3), yazılış biçim ve yönleri üzerinde

çalışılması ve doğru ve güzel yazı yazmalarının sağlanması olduğu belirtilmektedir. 1968’de ilköğretimde “tümdengelim” yöntemi kullanılmış, öğrenciler üzerinde “ali topu at” gibi cümle yazan fişlerle cümleleri sırasıyla kelimelere, hecelere ve harflere bölüp öğreten sistem ile okumayı yazmayı öğrenmişlerdir. 1968 yılı ilköğretim Programı’nda da yazı örnekleri yer almaktadır. İlkokul birinci sınıf yazı öğretimi için hazırlanan temel harfler, rakam ve işaretlerin yazılış yönlerini gösteren örneklerin (bkz. görüntü 6 ve 7), eğitimciler için doğru ve hatasız oldukları söylenemez. Açıklamaların da yetersiz olduğu gözlemlenen yazı örneğinin, hem kapsamlı bir anlatım içermesinin yanı sıra harf yapılarının daha doğru verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

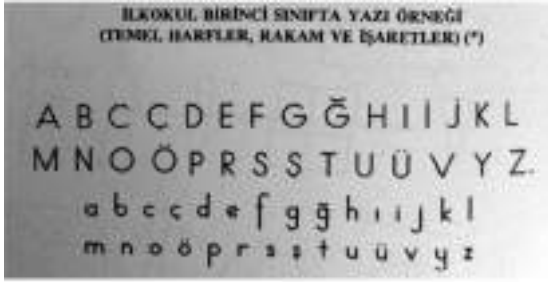

Görüntü 4: 1962 ilkököl program taslağından alınan ilkököl birinci sınıf yazı öğretimi için hazırlanan dik el yazısını gösteren örnek (Güneri, 1966, s. 53).

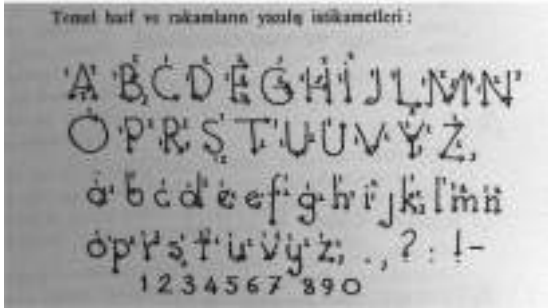

Görüntü 5: 1962 ilkököl program taslağından alınan ilkököl birinci sınıf yazı öğretimi için hazırlanan eğik el yazısını gösteren örnek (Güneri, 1966, s. 53).

1968 ve 1982 ilkököl Programı’nda da, “ilk okuma ve yazmaya, öğrencilerin anlayabileceği kısa cümlelerle başlanmalıdır. Zamanla bu cümleler kelimelere, kelimeler hecelere bölünmelidir. Daha sonra heceler içindeki harflerin sesleri sezdirilmeye çalışılmalıdır. Bu çözümlenmeler sonunda elde edilen kelime, hece ve verilen harflerle yeni cümle ve kelimeler kurulmalıdır” şeklinde ifade edilmektedir. Büyük ve temel harflerin birlikte öğretilmesi, 1948 ilkököl programından farkını oluşturmaktadır.

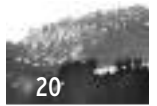
Görüntü 6: 1968 İlkokul programından alınan ilköğretim birinci sınıf yazı öğretimi için hazırlanan temel harfler, rakam ve işaretleri gösteren örnek (Alperen, 1990, s. 99).

Görüntü 7: 1968 İlkokul programından alınan ilköğretim birinci sınıf yazı öğretimi için hazırlanan temel harfler, rakam ve işaretlerin yazılış yönlerini gösteren örnek (Alperen, 1990, s. 100).

1974 yılındaki programda dik büyük ve küçük temel harfler, eşik büyük ve küçük temel harfler ve eşik el yazısı büyük ve küçük harf örnekleri bulunmaktadır (bkz. görüntü 8). İlköğretimde örnek gösterilen dik temel harflerin yazımında ve verilen örneklerde dik ve yuvarlar ögeli bir karakter olan Alfabet98 yazı karakteri kullanılmaktadır. Söz konusu yazı karakterinin kullanım sebebi ise Türk alfabesinin çocuklara öğretilmesinde ayrıntılardan uzak, anlaşılır yapıda olması nedeniyle tercih edildiği düşünülmektedir. Yazı karakterinin okunaklığı anlaşılır nitelikte, harf özellikleri ise yazı öğrenimine uygundur.

Okullarda öğretilmesi önerilen ve programlara yerleştirilen örnek yazı karakterlerinin "doğru işlenmiş örnek yazı" niteliği taşıması gerektiği gerçeğinden hareketle, 1988 yılı Millî Eğitim Bakanlığı Ortaokul Programı'nda yer alan eşik el yazısı karakteri örneğinin (bkz. görüntü 9), gerek ideal harf formlarını yansıtmaması, gerek boşluk ve oranlamalarda hataların bulunması nedeniyle örnek yazı şablonu niteliği taşımadığı söylenebilir. 2563 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yer alan kararla Türkçe Dersi Öğretim Programı değişmiş ve buna göre 1982 yılından itibaren uygulanmakta olan çözümleme yöntemi yerine Ses Temelli Cümle Yöntemi'ne geçilmiştir. Türkiye'de tündengeleim yöntemi olan cümle çözümleme yöntemi 26.10.1981 gün ve 2098 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayımlandığı şekliyle çözümleme yöntemi olarak uygulamaya konulmuş, Talim Terbiye Kurulu'nun 12.07.2004 tarih ve 115 sayılı kararı ile yerini Türkçe Dersi Programı'nda yer alan, Ses Temelli Cümle Yöntemi'nin uygulanmaya başlanması ile 2005-2006 öğretim yılından itibaren uygulanmasına son verilmiştir.

DİK BÜYÜK TEMEL HARFLER.
ABCÇDEFGĞHIIJKL
MNOÖPRSŞTUÜVYZ.

Dik küçük temel harfler:
abcdefghijklmnöprstüvyz.

EĞİK BÜYÜK TEMEL HARFLER
ABCÇDEFGĞHIIJKL
MNOÖPRSŞTUÜVYZ.

Eğik küçük temel harfler.
abcdefghijklmnöprstüvyz.

Eğik El Yazısı Küçük Harfler.
abcçdefğhijklmnoö
prsstüüvyz.

TEMEL EĞİTİMDE ÖĞRETİLEN
ELYAZISI KARAKTERLERİ
(DİK)
ABBCDEFGHIIJKLMN
OPRSTUVYZabcçdefg
hijklmnöpprrsstüüvyz
12344567890:?

Görüntü 8: Programda yer alan örnek yazı karakterleri, 1974 (Bayındır, 1974, s. 6, 8, 12, 14, 24, 28).

Görüntü 9: Ortaokul Programı'nda yer alan eğik el yazısı karakteri, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1988 (Durgut, 1989, s. 26).

1997 İlköğretim Okulu Türkçe Eğitimi Yazı Programı da (Tebliğler Dergisi, 1997: s. 658-737) Türkçe dersinde kullanılacak araç-gereçler bölümünde milimetrik ölçülere dayalı defterlerden söz edildiği görülmektedir. Yazı örneklerinin yer aldığı bölümde ise, diğer programlardan farklı olarak yazı defterlerindeki çizgi ölçülerine ait örnekler verilmiştir. Bitişik yazı örneklerinden bazı harfler ise, önceki programlarda bulunmayan ve ilk defa verilen harf örnekleridir (Uysal, 2008, s. 310). En büyük yenilik ise, 2004 yılındaki İlköğretim programında gerçekleştirilmiştir.

2004 İlköğretim Türkçe Öğretim Programı ve Kılavuzu'nda ise yazı öğretiminde; birinci sınıftan itibaren bitişik eğik yazıyla başlanması kararlaştırılmış, bütün yazı çalışmalarının bitişik eğik yazı harfleriyle yapılması "İlköğretim 6-8' inci sınıflar Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda; bitişik eğik yazı öğretiminin, ilk okuma yazma öğretimiyle birlikte başlayıp ilk sınıflarda kazandırılacağından, öğrencilerin bütün derslerde bitişik eğik yazıyı işlek ve güzel kullanmalarına özen gösterileceği" açıklamasıyla ve birçok maddeye dayandırılarak ifade edilmektedir (MEB, 2005: s. 227).

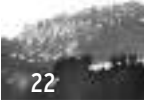
Yazma eyleminin önemli bir iletişim özelliğinin olmasının yanı sıra; duygu, düşünce ve ifade aracı olması güzel yazının değeri arttırmaktadır. Bu sebeple, "güzel yazı yazabilme arzusu birçok insan için temel bir gereksinim haline dönüşebilmektedir" diyen "İlköğretim (I.Kademe-Birinci Sınıf) Yazı Öğretiminde Temel İlkeler" başlıklı makalesinde Artut,

"yazma eylemi sürecinde edinilen davranışlar ve tarz, ancak ilköğretim birinci sınıftan itibaren gerçekleşebilir. Bu anlamda okul, en etkili ve en verimli ortamlardan biridir. Bu konuya ilişkin farklı öğretim yöntem ve tekniklerin kullanılması bir araç olarak görülebilir. Tercih edilen yöntem ve tekniklere ilişkin başarı, öğretmenin bilgi ve becerisi ile yakından ilgilidir. Öğretmen tarafından iyi planlanmış programlar özveri ve sabırla çocuğa kazandırılan güzel yazı yazma zevki ve alışkanlıkların kalıcı olmasını sağlar. Aksi takdirde başlangıçta yapılan bir hata kalıcı olabileceği gibi, başka bir öğretmen tarafından fark edilinceye kadar sürebilir" (<http://sosyalbilimler.cukurova.edu.tr/dergi.asp?dosya=197>).

sözleriyle yazı öğretiminde ve güzel yazı yazmada eğitimcinin rolünü ifade etmektedir.

Geçmişte ve Günümüzden Yazı Defteri Örnekleri

Yazı defterleri, öncelikle öğrenme sürecinde güzel yazı yazmak için gereksinim duyulan yazma gereçlerinden birisidir. Gerek eğitimciler için gerek öğrenciler için Türk alfabesini tanıtıcı kitapların hazırlandığı bilinmektedir. Bunlardan ilki Çağdaş Türk Grafik Sanatının öncüsü olarak kabul edilen İhap Hulusi Görey'in Atatürk'ün siparişi üzerine kapak tasarımını yaptığı ilk Türk alfabesini tanıtan "Alfabe" kitabıdır (bkz. Görüntü 10). Milli Eğitim Bakanlığı'nın hazırladığı tanıtıcı kitapların yanı sıra yayınevlerinin basımını gerçekleştirdiği yazı defterlerine de rastlanmaktadır. Yazma alanının geniş yüzeyinde kılavuz çizgisi bulunmayan defterlerin (bkz. görüntü 11) yanı sıra belirli ölçülere göre kılavuz çizgileri olan defterler de kullanılmaktadır. Kılavuz çizgisi bulunmayan defterlerde güzel yazı yazabilmek için de yine kılavuz karton kullanılması gerekmektedir. Yazı yazmada belli bir el alışkanlığı edinmek için bu yöntemin kullanılması önerilmektedir. Defterlerin dik temel yazı ve kaligrafik yazı öğretiminde kullanılmak üzere farklı çeşitleri bulunmaktadır. Harflerin yapısal özelliklerinin dikkate alınarak öğretilmesi ise defterlerin amacına uygun olarak kullanılmasını etkilemektedir.

Görüntü 10: İhâp Hulusî Görey'in tasarladığı "Alfabe" adlı kitabın kapak görüntüsü, 1932 (<http://www.ihaphulusi.gen.tr/sanalsergi.html>).

Yazı karakterlerinin birbirleriyle farkı, yazıyı oluşturan her bir harfin alt ve üst uzamlarının, uzunluk ve genişliklerinin karakter özelliklerine göre değişiklik göstermesiyle ilgilidir. Yazı karakterlerinin yazımını öğrenmek için öncelikle her harfin doğru yazılışını bilmek gerekmektedir. Bu sebeple öğretmen adayları için her karaktere göre kılavuz çizgilerinin oranlanıp yerleştirildiği yazı defterleri önerilebilir. Böylelikle güzel ve doğru yazı yazmada kullanılan kalem/uçtan yazma alanının özelliklerine kadar birçok etmenin bulunduğu söylenebilir.

Yazı yazma eyleminin harf yapılarının doğru öğretilmemesinin getirdiği aksaklıklardan dolayı çoğunlukla güzel yazı eylemine dönüşemediği söylenebilir. Yazınsal niteliğin temelini oluşturan ilköğretimde yazma öğrenimi önemli bir süreçtir. Yazmayı yeni öğrenen çocukların harf dönüşlerini ve yönlerini yanlış öğrenmeleri söz konusu yazma eyleminin niteliğini azaltmaktadır. Bu nedenle doğru yazı yazmaya yardımcı araç olarak önerilen yazı defterinin, eğitimcinin yanı sıra öğretici kılavuz defter olarak da kullanılması hedeflenmektedir. Yazı öğretimde kullanılması önerilen defterlerin ise açıklayıcı bilgileri içeren özellikte olması gerektiği düşünülmektedir. Günümüzde kullanılan defter çeşitleri incelendiğinde, tablo 1 ve 2'de de görüldüğü gibi, sayfalarında tek ölçüde (bkz. tablo 2) çizgilerin bulunduğu defterlere sıklıkla rastlanmaktadır. Bunun yanı sıra etkinlik defteri/alıştırma kitapları olarak da tanımlanan yazı defterleri kullanılmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı'nın 1982 yılında hazırladığı İlkokuma Yazma Alıştırma Kitabı'nda okumayı ve yazmayı yeni öğrenen çocuklar için kılavuz çizgili sayfalar ve yazı örnekleri görülmektedir. İlk satırda yazılan cümlenin bir alt satırında ise cümle noktalı formda yer almaktadır. Sonraki satırları ise öğrencilerin örneklere bakarak doldurması istenmektedir (bkz. görüntü 12).

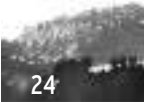

Görüntü 11: Trabzon İlköğretmen Okulu resim yazı defteri örneği, 1970 (Nuray Yakut'un kişisel arşivinden).

İlköğretimde yazı defterlerinin kullanılması üzerine araştırmacılar farklı görüş belirtmektedirler. Bazı araştırmacılar yazı defteri kullanılmasının güzel yazı eğitiminde önemli olduğunu düşünmekte iken, bazıları ise yazı defteri kullanımının sadece yazı defterinde güzel yazı yazılması gerektiği yönünde yanlış anlaşılmalara neden olacağını düşünmektedir. Fethi Turan, "güzel yazı defteri, ödev defteri, özet defteri vs. adı altında herhangi bir defter kullanılmamalıdır. Çünkü güzel yazı defteri ile öğrenci, güzel yazı yazmak, yalnızca bu ders saati ve bu defter için gereklidir gibi, yanlış bir algılamaya kapılabilmektedir" (Turan, 2002, 155) sözleriyle defter kullanılmasının yanlış olduğunu ifade etmektedir.

Görüntü 12: İlkokuma Yazma Alıştırma Kitabı 1, Ankara: Milli Eğitim Yayınları, 1982.

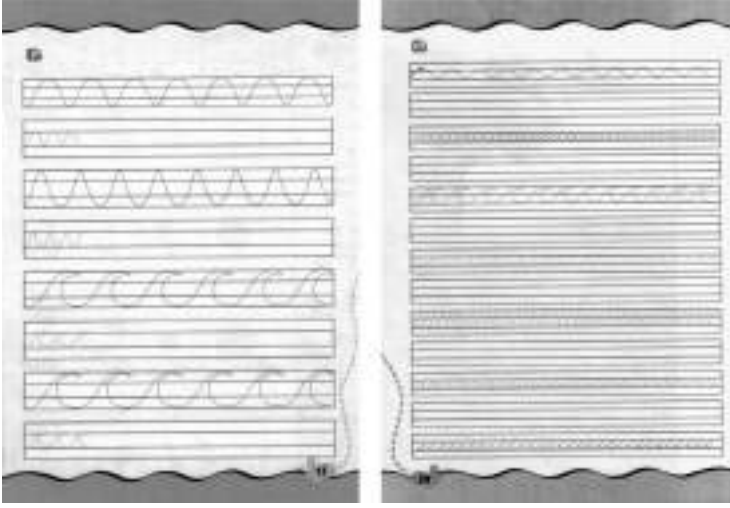
Harfleri, yazı yazmayı öğrenmeye başlayan çocukların, el becerilerini geliştirmeleri ve alıştırmaya çalışmaları yapmaları için hazırlanan defter kullanımının önemli olduğu düşünülmektedir. Özellikle çocukta öğrenmenin, beceri kazanımının yoğun olduğu, alışkanlıkların yerleştiği birinci sınıftaki ilkokuma-yazma çalışmaları, doğru ve güzel yazının olumlu ya da olumsuz temellerinin atıldığı laboratuvar olarak bilinmektedir (Turan, 2002, s. 160). Bu aşamada defter kullanma alışkanlığı edinen öğrencilerin yazma becerilerinin geliştirilmesine yarar sağlandığı/katkıda bulunulduğu düşünülmektedir. Görüntü 13'de yer alan defterde kılavuz çizgileri görülmektedir. Eğik el yazısı örneğinin verildiği yazı defterinin kılavuz çizgilerinin uygun bir eğime göre hazırlanan çizgileri içermediği gözlenmektedir.

Bunu yanı sıra etkinlik defterinde çizgi alıştırmaya sayfaları bulunmaktadır. Bu sayfalardaki çalışma alanlarının birbirleriyle tutarsız büyüklükte oldukları da gözden kaçmamaktadır (bkz. görüntü 14). Kendinden kılavuz çizgili defterlerin çizgi kalınlıkları da önemlidir. Çizgileri, yazının önüne geçecek kalınlıkta yapılmaması da dikkat edilmesi gereken bir diğer noktadır (bkz. görüntü 14, 15).

Piyasada çizgilerin satır arası boşluğun algılanmasını zorlaştıracak derecede kalın kullanıldığı defterlere rastlanmaktadır (bkz. görüntü 14, 15). Söz konusu defterler, öğrencinin yazı yazarken hangi satırdan başlayıp harfi hangi çizgi üzerine oturtacağını anlamasını zorlaştırmaktadır. Harf yazımına nereden başlayacağına tam emin olamayan

Görüntü 13: İlköğretimde öğrencilere dağıtılan örneklı yazı defteri görüntüsü, 2005.

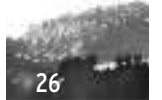

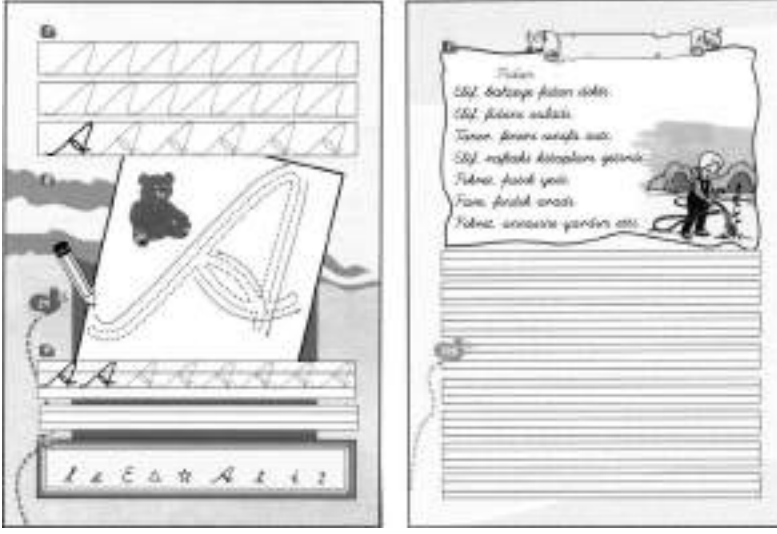
Görüntü 14: İlköğretim Türkçe 1, Etkinlik Defteri, Ankara: Zambak yayınları, 2005.

öğrencilerin defterlerine bakıldığında, aralıkları düzenli olmayan, satır aralıkları karışmış yazı örüntüleri karşımıza çıkmaktadır. Bu durumu önlemek amacıyla, önerilen etkinlik defterinde satır başlarında örnek harf yerleştirilmekte ve kılavuz çizgileri de kafa karışıklığına neden olmayacak baskınlıkta tasarlanmaktadır.

Bir başka defter örneğine bakıldığında, öncelikle bitişik el yazısının harflerinin her bölümde tek tek ele alındığı görülmektedir. Yazılış yönlerini gösteren görüntüdeki harfin çift çizgili kullanılması ise çocuk için anlamayı zorlaştırdığı düşünülmektedir (bkz. görüntü 15). Sorun, doğru olduğu düşünülen bir yöntemin yanlış uygulanmasıdır. Uygulama bölümünde tasarımı gerçekleştirilen etkinlik defteri önerisinde bu eksikliği/hatayı gidermek için harfin yazılış yönü tek çizgiyle anlatılmaktadır.

Etkinlik kitapları, okul ders kitaplarının yanında öğrencilerin edinmesi gereken alıştırmaya defterleri olarak bilinmektedir. Öğretmen Kılavuz Kitabında da söz konusu defterlerin nasıl kullanılması, hangi haftada hangi konu ile birlikte çalışılması gerektiği açıklanmaktadır. Görüntü 15’de de görüldüğü gibi alıştırmaya çizgilerinin ardından harf çizimini kolaylaştırıcı noktalı harfler yer almaktadır. Kılavuz çizgilerinin kalınlığı ise, satırların alt alta geldiğinde kalabalık bir görüntü oluşturmasıyla, öğrencinin hangi aralıkta harf yüksekliğini, harf alt ve üst uzamlarını nereye kadar yazacağını bulmasının zorlaştırıldığı söylenebilir. Etkinlik defterinin çok renkliliğinin ise, çocuklara yazı yazma çalışmalarını cazip hale getirmek için tasarlandığı, ancak sabır ve yoğunluk/odaklanma/derinlik isteyen yazma eğitiminde çocuğun dikkatini dağıtabilecek nitelikte olmasının olumsuz bir etkide bulunacağı ileri sürülebilir.

Görüntü 15: İlköğretim Türkçe 1, Etkinlik Defteri, Ankara: Zambak Yayınları, 2005.

Görüntü 16’da yer verilen “Örnek Yazı Kitabı” incelendiğinde, sesleri ifade eden harflerin bölümlere ayrılarak her biri ayrı sayfaya gelecek şekilde anlatıldığı görülmektedir (bkz. görüntü 16). Kılavuz çizgilerinin sol tarafına harfin yazılışını anlatan görüntünün konulmuş olması, çalışma kitabının olumlu tarafıdır.

“Seslerin Yolculuğu” adlı etkinlik defterinde ise, seslerin sembolü olan harflerin nesnelere ilişkilendirilerek anlatıldığı görülmektedir (bkz. görüntü 17). Öğrencinin, nesne adının ilk harfini bulması ve sesi yazması istendiği sayfada, yazı alanları çerçeveyle sınırlandırılmıştır. Görüntüdeki defter sahibi çocuğun yazısı ise defterin kılavuz çizgilerinin yetersizliğini göstermektedir. Öğrencinin harf yüksekliğini/ gövdesini kılavuz çizgisinde doğru aralığa yerleştirmesinin önemli olduğunu düşünen araştırmacılar, eğitim süreci boyunca harfi hangi çizgi üzerinde hangi aralığa yazacağını yanlış öğrenen bir çocukta, ileriki dönemlerde söz konusu hatayı düzeltmenin zor olduğuna dikkat çekmektedir. Görüntü 17’nin sağında yer alan sayfada örnek yazılar verilmekte ve yazının alt satırına öğrencinin aynı yazıyı yazması beklenmektedir. Evde alıştırma kitabı olarak kullanılan bu defterler hakkında anne babaların da birtakım eleştirileri olmaktadır. Görüntü 17’deki defter sahibi öğrencinin annesi, etkinlik defterinde yer alan yazma alanının çerçeve ile sınırlandırılmasının yanlış olduğunu düşünmektedir. Görüntüden de anlaşıldığı gibi, öğrenci yazıyı verilen kılavuz çizgisine sığdıramamıştır. Çerçeveyi geçmeme sıkıntısı yaşayan öğrencinin yazısında bozulma olduğu dikkat çekmektedir. Bunun yanı sıra sağa eğik el yazısı yazmak, yine sağa eğik çizgilerin bulunduğu kılavuz çizgileriyle el alıştırmayı yapmakla kolaylaşmaktadır. Bu nedenle görüntüdeki defterde yer alan kılavuz çizgilerin eğimli çizgilerle desteklenmesi gerektiği düşünülmektedir.

Görüntü 18'deki Kılavuz Çizgili Güzel Yazı Defteri'nde ise el yazısının eğimine göre hazırlanmış kılavuz çizgilerinin yer alması, diğer defterlerin aksine iyi örnek olarak adlandırılmasını sağlamaktadır. (bkz. görüntü 18). Defterde herhangi bir açıklayıcı bilgiye rastlanmamakta, yazı dersinde kullanılmak üzere hazırlandığı düşünülmektedir.

Görüntü 16: Örnek Yazı Kitabı, İlköğretim 1, İstanbul: Başaran Eğitim Yayınları, 2007.

Görüntü 17: Seslerin Yolculuğu 2, Ankara: Koza Yayın Dağıtım, 2009 (Elif Songür Dağ'ın kişisel arşivinden).

Uygulama - Kılavuz Çizgili Yazı Defteri Önerisi

Bu makalenin uygulama bölümünde yazma eğitiminde kullanılması gerektiği düşünülen örnek yazı defteri önerilmektedir. (bkz. görüntü 19). Yazı karakterlerinin özelliklerine göre hazırlanan defter, bölümlenerek doğru harf yapısının oluşturulmasına olanak sağlamasıyla kişiye nitelikli yazı yazma alışkanlığı kazandıracağı ve yardımcı olacağı düşünülmektedir. Eğitimci için de kılavuz çizgiler, açıklayıcı bilgiler ve yönlendirmeler olan önerilen defterde, eğitimcileri ve öğrencileri eğitici ve bilgilendirici açıklamalar bulunmaktadır.

Görüntü 18: Kılavuz Çizgili Yazı Defteri, Ankara: Kök Yayıncılık, 2009.

İlköğretimde harf yönelişlerinin, kalem tutma alışkanlığının ve yazınsal niteliğin doğru öğrenilmesi, güzel yazı yazma becerisini olumlu yönde etkilediği düşüncesinden hareketle, harf yapılarının doğru yerleştirildiği ve uygun kılavuz çizgilerinin bulunduğu defterlerin önemli bir eğitim aracı olduğu söylenebilir. Hazırlanan deftere, açıklayıcı bilgileri içermesi nedeniyle etkinlik/alıştırma kitabı denebilir. Kılavuz Çizgili Yazı Defteri tanımlamasının uygun bulunduğu defterin ilk sayfalarında Türk alfabesi bulunmaktadır. Sonraki sayfalarda kılavuz çizgilerin isimleri, harfin hangi aralığa yerleştirilmesi ve harfin üst ve alt uzamlarının hangi aralıkta bulunması gerektiği açıklanmaya çalışılmakta ve örnek üzerinden gösterilmektedir (bkz. görüntü 20). Bitişik eğik el yazısıyla devam eden defterde harflerin yazılış hareketleri ve yönleri oklarla gösterilmeye çalışılmakta ve söz konusu harfin nasıl öğretilmesi gerektiği hakkında bilgiye ise aynı sayfada yer verilmektedir (bkz. görüntü 21, 22). Bitişik eğik el yazısıyla okuma yazma öğrenmeye başlayan öğrenciler için hazırlanmış bu defterde, farklı yazı karakterlerinin anatomik harf yapılarına uygun olarak oranlanmış çizgilerin olduğu sayfalar da bulunmaktadır (bkz. görüntü 23). Her yazı karakterinin kendi içerisinde

bir oranlaması vardır. Bu bilgidен hareketle, harf yükseklikleri ve aralıklarının doğru kaynaklara göre ölçümlenmesiyle kılavuz çizgiler oluşturulmaktadır.

Defterin devamında ise kılavuz çizgisi olmayan sayfalara yer verilmektedir. Çizgilerle alıştırmayı yaparak elini eğiten öğrencilerin çizgisiz sayfalarda da güzel yazı yazma becerileri geliştirmeleri amaçlanmaktadır. Deftere ek olarak hazırlanan kılavuz kartonu da -ihtiyaç duyulduğunda boş sayfanın altına yerleştirilen- hataların ve kaymaların engellenmesi amacıyla hazırlanmıştır.

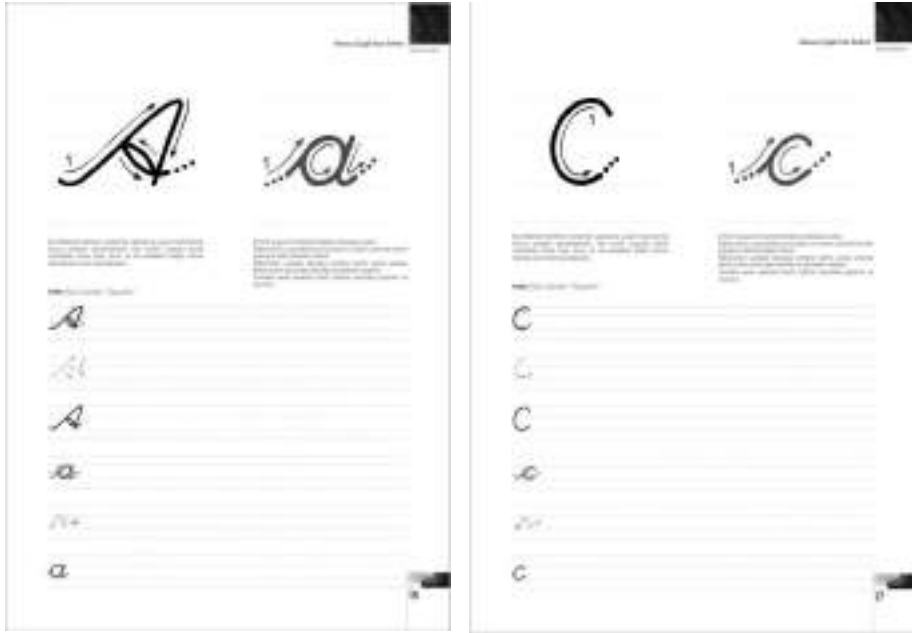
Sonuç

Ülkemizde bugün, Latin Alfabesinden uyarlanmış 3 Kasım 1928 tarih ve 1353 sayılı Kânunla kabul edilen yeni Türk Alfabesi kullanılmaktadır (Uysal, 2008, s. 306). Latin Alfabesi ile iletişimi gerçekleştirdiğimiz günümüzde, estetik değerler taşıyan, Latin Alfabesinden uyarlanmış harf örneklerini/yazı karakteri geliştirememiş olmamız yazı eğitimine ve öğretimine verdiğimiz değeri gün yüzüne çıkarmaktadır. İlköğretim Programlarına koyulan alfabe örneklerindeki tutarsızlıklar söz konusu durumu destekler niteliktedir. Verilen harf örneklerinin farklılık gösterdiği de söylenebilir. İlgili Milli Eğitim kurumlarınca ilköğretim okullarında öğretilmesi uygun görülen el yazısı karakterlerinin yalın ve doğru anlatımlı, yenileştirilmiş uygulamalarla örnek gösterilmesi gerektiği düşüncesi amaç edinilen bu makalede, ilköğretim program ve öğretmen kılavuz kitaplarında verilen şablon yazı karakterlerinin yeni yaklaşımlara göre ele alınması, yazı öğretiminde el yazısının nitelik kazanması için önemli olduğu sonucuna varılmaktadır.

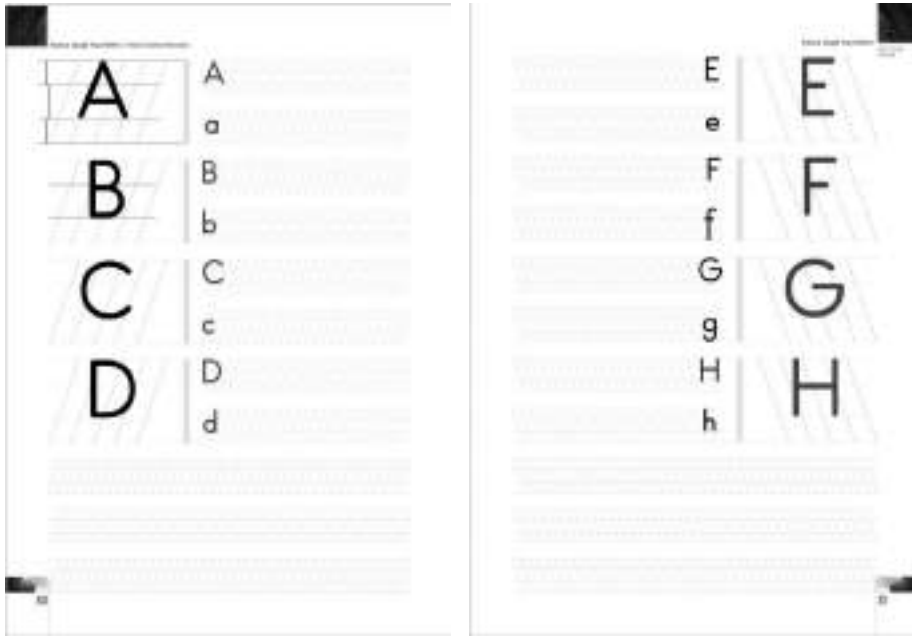

Görüntü 19: Kılavuz Çizgili Yazı Defteri Kapak Uygulaması, 2011.

Görüntü 23: Kılavuz Çizgili Yazı Defteri iç sayfalarından “Hand Center” yazı karakterinden A ve C harflerinin yazılış hareketlerinin ve yönlerinin açıklandığı sayfaların görüntüsü, 2011.

Görüntü 24: Kılavuz Çizgili Yazı Defteri iç sayfalarından “Alfabet98” yazı karakterinden A ve B harflerinin yazılış hareketlerinin ve yönlerinin açıklandığı sayfaların görüntüsü, 2011.

Görüntü 25: Kılavuz Çizgili Yazı Defteri iç sayfalarından "Hand Center" yazı karakterinden bir takım harflerin yazılış hareketlerinin ve yönlerinin açıklandığı sayfaların görüntüsü, 2011.

Görüntü 26: Kılavuz Çizgili Yazı Defteri iç sayfalarından "Hand Center" yazı karakteri için hazırlanmış kılavuz çizgili sayfalardan bir görüntü, 2011.

Sonuç olarak, güzel yazı yazma gereçlerinin bir araya getirilmesinin yazma eğitiminde önem taşıdığı düşüncesinden hareketle, yazma becerisini geliştirici defter/etkinlik kitabı tasarlanması önerilen bu makalede, yazının önemine dikkat çekilmekte, eğitimcinin öğrencinin güzel yazı yazma becerisi üzerindeki etkisinin yeri belirtilmekte, eğitim süreci içerisinde kullanılan ilköğretim programlarında yer alan yazı örneklerinin uygunluğu incelenmekte ve en uygun yazı defterinin nasıl tasarlanması gerektiği örnek gösterilerek önerilmektedir. Bu makalede, yazı defterinin ister okulda ister evde önemli bir araç olduğu düşünülmekte ve nasıl geliştirilebilir sorusuna yanıt aranmaktadır. Uygulamanın, eğitimcinin yazı öğretimi sürecinde bilgi edinip iletebileceği bir kaynak niteliği de taşıyor olması, güzel yazı yazmak için hali hazırda kullanılan çizgili yazı defterlerinden farklılaştırmaktadır.

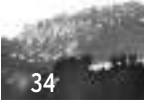
Yararlanılan ve Önerilen Kaynaklar

Alperen, N. (1990). Türkçe (Güzel Konuşma, Okuma ve Yazma) Öğretim Rehberi. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Altınköprü, T. (2007). Yazı ve Karakter. İstanbul: Hayat Yayıncılık.

Altınköprü, T. (2007). İnsanı Tanımada Yazı Ve Karakter. İstanbul: Hayat Yayıncılık.

- Arslan, D., Ilgın, H. (2010). Teachers' And Students' Opinions About Cursive Handwriting. İnönü University Journal of The Faculty Of Education. August 2010/ Volume. 11, Issue. 2, Pp. 69-92.
- Artut, K. İlköğretim (I. Kademe-Birinci Sınıf) Yazı Öğretiminde Temel İlkeler.
- Artut, K., Demir, H. (2006). Güzel Yazı Teknikleri ve Öğretimi. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Akyol, H. Yazı Öğretimi. [Elektronik Sürüm] [Http://Yayim.Meb.Gov.Tr/Dergiler/146/Akyol.htm](http://Yayim.Meb.Gov.Tr/Dergiler/146/Akyol.htm).
- Aytan, T., Güney, N., Gün, M. (2010). İlköğretim Birinci Kademedeki Bitişik Eğik Yazı Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri. [Elektronik Sürüm]
- Bayındır, E. (1974). Uygulamalı Yazı. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Binbaşoğlu, C. (2004). İlkokuma ve Yazma Öğretimi. Ankara: Nobel Basımevi.
- Çağlaroğlu, T., Dağlıoğlu, E. Ş. (2005). İlköğretim Türkçe 1 Öğretmen Kılavuz Kitabı. İstanbul: Zambak Yayınları.
- Çelenk, S. (2003). İlkokuma - Yazma Programı ve Öğretimi. S. 10. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Değirmenci, M. (2008). İlk Okuma Yazma Öğretiminde Ses Temelli Cümle Yönteminin Uygulanmasına İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri. Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Durgut, E. (1989). Temel Eğitimde Öğretilen El Yazısı Karakterlerinin Önemi ve Bir El Yazısı Karakteri Üzerine Deneme. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ferah, A. (2005). Her Yönüyle Türkçe İlkokuma - Yazma. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Gray, W. S. (1964). Okuma Yazma Öğretimi. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Güneri, M. (1966). Yazı Kılavuzu. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Güneş, F. Niçin Bitişik Eğik Yazı? [Elektronik Sürüm] [Http://Yayim.Meb.Gov.Tr/Dergiler/Sayi71/Index-Gunes.htm](http://Yayim.Meb.Gov.Tr/Dergiler/Sayi71/Index-Gunes.htm)
- Kılıçkan, H. (2004). Okullarda Yazı Doğru ve Güzel Yazı Yazmak. İnkılâp Kitabevi.
- Özbay, M. (2011). Yazma Eğitimi. Ankara: Pegem Akademi Yayınevi.
- Sarıkavak, N. K. (2004). Çağdaş Tipografinin Temelleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Şahin, N. (2008). Ses Temelli Cümle Yöntemine Yönelik Öğretmen Görüşleri ve Uygulamalarına İlişkin Bir İnceleme. Doktora Tezi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şenkül, Y. İlköğretim 1.Sınıf Yazı Ders Kitabı. İnkılâp Kitabevi.
- Turan, F. (2002). İlköğretim Okullarında Doğru ve Güzel Yazı Yazma Çalışmaları. Milli Eğitim Dergisi. Sayı 155-156. ([Http://Yayim.Meb.Gov.Tr/Dergiler/155-156/Turan.htm](http://Yayim.Meb.Gov.Tr/Dergiler/155-156/Turan.htm)).

- Uçgun, D. (2011). Yazma Eğitimi. Ankara: PegemA Akademi Yayınevi.
- Uysal, S. (2008). İlköğretim Yazı Dersi Programının Tarihsel Değişim Süreci İçerisinde Bitişik Yazı Eğitimi. Kastamonu Eğitim Dergisi. 16/1, S. 303 - 314.
- Ünver, M. (2003). Kaligrafi: Güzel Yazı Sanatı. Asil Yayınevi.
- Yalçın, O. (1949). Yazı Eğitimi ve Öğretimi, Alfabeleri Tekniği Plan Örnekleri Ve Araçları Dekoratif Yazı. Akın Matbaası.
- Milli Eğitim Bakanlığı., İlkokul Programı, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1948.
- Milli Eğitim Bakanlığı., İlkokul Programı, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1968.
- Milli Eğitim Bakanlığı, İlköğretim Okulu Türkçe Eğitimi Yazı Dersi Öğretim Programı, Tebliğler Dergisi, Cilt: 60, Sayı: 2482, Ankara, 1997.
- Milli Eğitim Bakanlığı, 2007, Türk Eğitim Sistemi, Milli Eğitim Basımevi, Ankara.
- Eğik El Yazısı Öğretimi. [Elektronik Sürüm] http://www.ilkokuma.com/El_Yazisi_Ogretimi.Htm